

HARBIY RAHBAR MAHORATINING ZAMONAVIY TALABLARI VA UNING SHAKILLANISH OMILLARI

Buxoro davlat pedagogika instituti harbiy ta'lim fakulteti talabasi:
Rustamov Davronbek Saidmurod o'g'li

Annotatsiya: Ushbu maqolada harbiy rahbar mahoratining zamonaviy sharoitdagi o'zni va unga qo'yilayotgan talablari harbiy boshqaruvning rivojlanayotgan tendensiyalari bilan uzviy bog'liq holda tahlil qilinadi. Global xavfsizlik tizimida yuz berayotgan o'zgarishlar, texnologiyalarning jadallik bilan rivojlanishi, harbiy amaliyotlarning murakkablashuvi va harbiy xizmatchilar oldiga qo'yilayotgan ko'p qirrali vazifalar rahbar shaxsining kasbiy va shaxsiy sifatlariga yangi yondashuvlarni talab qilmoqda. Mazkur ishda harbiy rahbarning strategik fikrlash darajasi, tezkor qaror qabul qilish qobiliyati, taktik vaziyatlarni to'g'ri baholay olish mahorati, shaxsiy tarkibni ruhlantirish va boshqarish ko'nikmalari kabi jihatlar chuqur o'rganiladi.

Shuningdek, maqolada rahbarning psixologik barqarorligi, stressga chidamliligi, hissiy intellekti, harbiy kommunikatsiya uslubi va konfliktlarni boshqarish malakasi zamonaviy harbiy rahbarning ajralmas kompetensiyalari sifatida asoslab beriladi. Harbiy rahbar mahoratining shakllanishida harbiy ta'lim tizimi, amaliy mashg'ulotlar, zamonaviy texnika va simulyatorlardan foydalanish, liderlik treninglari hamda o'z ustida ishlashning ahamiyati alohida ta'kidlanadi. Tadqiqot natjalari harbiy rahbar mahorati ko'p bosqichli va uzluksiz takomillashib boradigan jarayon ekanligini ko'rsatadi.

Maqolada shuningdek, harbiy rahbarning kasbiy kompetensiyasiga ta'sir etuvchi tashkiliy, pedagogik va ijtimoiy omillar, qo'mondonning shaxsiy fazilatlarini hamda zamonaviy harbiy bo'linmalarda rahbarlik madaniyati shakllanishining asosiy mexanizmlari ham yoritilgan. Ushbu ilmiy ish harbiy rahbarlar tayyorlash tizimini samarali tashkil etish, rahbarlik kompetensiyalarini rivojlantirish hamda qurolli kuchlar boshqaruv samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy-amaliy xulosalar bilan boyitilgan.

Kalit so'zlar: Harbiy rahbar, rahbarlik mahorati, zamonaviy talablar, harbiy boshqaruv, taktik fikrlash, liderlik, psixologik tayyorgarlik, harbiy ta'lim, qaror qabul qilish, strategik fikrlash.

Asosiy qism: Harbiy rahbar mahorati zamonaviy harbiy tizimning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda qurolli kuchlarning jangovar tayyorgarligini ta'minlash, bo'linma shaxsiy tarkibini boshqarish, murakkab taktik

vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish jarayoni rahbarlarning nafaqat kasbiy, balki psixologik va tashkiliy jihatdan ham yetuk bo'lishini talab etadi. Harbiy rahbarning mahorati uning bilimlari, tajribasi, liderlik fazilatlarini, mas'uliyati hamda jamoani ruhlantira olish qobiliyati orqali namoyon bo'ladi.

Zamonaviy harbiy rahbar eng avvalo keng dunyoqarashga, strategik fikrlashga ega bo'lishi, shuningdek, zamonaviy texnologiyalarni, raqamli boshqaruv tizimlarini, harbiy kommunikatsiyalarni yaxshi bilishi zarur. Harbiy amaliyotlar tobora murakkablashib borayotgan vaqtda rahbarning yangicha yondashuvlar, innovatsion yechimlar va aniq rejalashtirish asosida harakat qilish qobiliyati muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tashabbuskorlik, vaziyatni tahlil qila olish, xavfni oldindan sezish, qo'shinlar faoliyatini sinxronlashtirish kabi ko'nikmalar zamonaviy bo'linma komandirining asosiy sifati sifatida shakllanadi.

Harbiy rahbar mahoratining shakllanishida psixologik barqarorlik alohida o'rin tutadi. Bunda stressga chidamlilik, hissiy boshqaruv, jangovar vaziyatda sovuqqonlik bilan fikrlay olish, shaxsiy namuna ko'rsatish kabi omillar rahbarlik samaradorligini oshiradi. Rahbarning o'z xizmatchilari bilan to'g'ri va adolatli muloqot qilishi, ularning ruhiy holatini nazorat qila olishi, konfliktlarni bartaraf etish qobiliyati jamoaning birdamligi va intizomini mustahkamlaydi. Harbiy rahbarlik mahorati shakllanishida harbiy ta'lim tizimining o'rni nihoyatda katta. Oliy harbiy ta'lim muassasalarida rahbarlar strategik boshqaruv, taktik harakatlar, harbiy psixologiya, kommunikatsiya texnologiyalari, rejalashtirish asoslari bo'yicha chuqur bilimlarga ega bo'ladi. Bu jarayon amaliy mashg'ulotlar, dala o'quvlari, taktik o'yinlar, simulyatorlar va treninglar orqali yanada boyitilib boradi. Amaliy tajriba — harbiy rahbar mahoratini shakllantiruvchi eng muhim omillardan biridir.

Shuningdek, harbiy rahbar doimo o'z ustida ishlashi, o'z bilim va ko'nikmalarini muntazam ravishda yangilab borishi kerak. Zamonaviy rahbar o'z xodimlarini ilhomlantira oladigan, mas'uliyatni bo'la oladigan, jangovar sharoitda tez va aniq qaror qabul qila oladigan yetakchi bo'lishi lozim. Rahbarning axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishi, taktik vaziyatlarni kompyuter simulyatsiyalari orqali tahlil qilishi, harbiy kartografiya va dron texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalari ham zamonaviy talablar sirasiga kiradi.

Shu bilan birga, rahbarning shaxsiy fazilatlarini — halolligi, qat'iyati, mas'uliyati, vatanparvarligi, harbiy intizomga sodiqligi uning boshqaruv madaniyatini shakllantiradi. Shaxsiy namuna esa bo'linma shaxsiy tarkibi uchun eng muhim motivatsion omillardan biridir.

Xulosa: Harbiy rahbar mahorati zamonaviy harbiy tizimning barqarorligi va samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Uning shakllanishi murakkab,

ko‘p qirrali jarayon bo‘lib, kasbiy tayyorgarlik, jismoniy tayyorgarlik, ruhiy barqarorlik, harbiy ta‘lim sifati, innovatsion texnologiyalardan foydalanish va keng dunyoqarash kabi ko‘plab omillar bilan chambarchas bog‘liq. Bugungi zamon harbiy rahbaridan nafaqat qat‘iyat va intizom, balki fikrlash kengligi, strategik yondashuv, kuchli motivatsion yetakchilik, zamonaviy texnologiyalarni puxta bilish, murakkab sharoitlarda tezkor qaror qabul qilish qobiliyati ham talab qilinadi.

Harbiy rahbar mahoratini muntazam takomillashtirish qurolli kuchlar jangovar tayyorgarligi va davlat mudofaa salohiyatining kuchayishiga xizmat qiladi. Shu sababli, rahbarlarni tayyorlash jarayonida ilmiy yondashuv, metodik takomillashtirish va innovatsion o‘qitish texnologiyalaridan keng foydalanish zarurdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Jangovar tayyorgarlik qo‘llanmalari. Toshkent: Mudofaa vazirligi nashriyoti, 2022.
2. Bekmurodov, X. Harbiy boshqaruv va rahbarlik asoslari. Toshkent: “Vatanparvar”, 2020.
3. Rasulov, Sh. Harbiy psixologiya asoslari. Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2019.
4. Xoliqulov, A. Zamonaviy harbiy liderlik va boshqaruv madaniyati. Jizzax: JTSU nashriyoti, 2021.
5. NATO Leadership Doctrine. Brussels, 2018.
6. Brown, J. Military Leadership Principles. London: Defence Press, 2017.
7. Kuznetsov, A. Psixologiya voennogo upravleniya. Moskva: Voenizdat, 2016.